

FŐVÁROSI KÖNYVTÁR.

Központi városház

AKTUÁLIS KÉRDÉSEK IRODALMA

19. SZÁM. 1912 FEBRUÁR

A NÉPMŰVELŐ TÁRSASÁG SZOCIÁLPOLITIKAI TANFOLYAMA

VII.

(1912 február 16-án és 19-én)

Szociális egészségügy, előadja dr. Friedrich Vilmos.

A SZERZŐ SZILLABUSA

Az egészségügy az egyesek, a szociális egészségügy az egész társadalom higiénéjének körülményeivel foglalkozik s ezenfelül is kitér mindama társadalmi kérdésekre, amelyek az egészség megóvásával s a népjólét emelésével kapcsolatosak.

A szociális higiéné az a tudomány, amely kutatja az emberiségnek szociális életviszonyaiból s a szociális együttlét veszélyeiből eredő bajait s arra törekszik, hogy egészségügyi ismeretek terjesztésével, az egészségügyet előmozdító rendszabályokkal megóvja az emberiséget azoktól a káros behatásoktól, amelyek egészségét, épségét s munkabírását veszélyeztetik, vagy károsan befolyásolják, utódait gyengítik. E célok elérésére szolgáló egyik eszköz az oktatás, amely az iskolaorvosi intézmény fejlesztésével oldható meg. — A csecsemő s gyermekhalandóság tekintetében — de egyébként az általános halálozási statisztikát illetően is — Magyarország az átlagon jóval felüli, kedvezőtlen adatokat tüntet fel. A csecsemő- és gyermekhalandóság nagy számát a helytelen táplálkozás s a fertőző betegségek okozzák; mindkét körülmény a kedvezőtlen szociális viszonyokban gyökeredzik s ellenük főként a szociális állapotok javításával — mint pl. a terhes munkásnők védelme, terhességi s gyermekágyi segéllyel való támogatása, anya- és csecsemőmenhelyek, lelenházak létesítése, a csecsemők természetes táplálásának elősegítése, — kell védekezni.

Az emberiségnek legnagyobb ellenségei a ragadós betegségek; ezek közül az úgynevezett heveny ragadós betegségek legtöbbször a gyermekeket éri, míg a krónikus lefolyású ragadós betegségek, melyek között legveszedelmesebb a gümőkór, inkább a felnőtteket, a népesség legértékesebb, munkabíró s produktív elemét pusztítja. A fertőzés terjedése, — heveny ragadós betegségek esetén — a betegek izolálása és a fertőtlenítéssel akadályozható meg. Egyes fertőző betegségek — mint a kolera, pestis, kiütéses tifusz — fellépésének és terjedésének elhárítása nagymértékű higiénikus óvintézkedéseket tesz szükségessé, amennyiben ezek a táplálékkal is — főképp az ivóvízzel — terjednek tovább. Az emberiség további ártalmait a szociális betegségek, melyek ellen az ily betegeket befogadó kórházak szaporításával s a betegségek elleni védekezés módjainak ismertetésével küzdhetünk.

A fertőző természetű megbetegedések közül legtöbb áldozatot követel a gümőkór, amelyet leginkább a tüdőgümőkóros ember köpete terjeszt. A kedvezőtlen szociális viszonyok között élő osztályból veszi a legtöbb áldozatot ez a betegség s az iránta való hajlamosságot is — csakúgy, mint a legtöbb betegségnél — a helytelen, hiányos táplálkozás, az egészségtelen lakás — és műhelyviszonyok, a foglalkozás korai megkezdése, a tisztátlanság, a szeszes italok élvezése idézi elő. A hajlamosító tényezők között első helyen áll az egészségtelen lakás. A közegészségügyi és szociális viszonyok általános javításával — a táplálkozás higiénéjének törvényes szabályozásával, mely a helyes tápszertörvény megalkotásával érhető el, a lakás-mizériák megszüntetésével, hatósági kis lakások és munkáslakások építésével, a műhelyek egészségügyi viszonyainak javításával és ellenőrzésével, a munkaidő közötti szünetek beosztásával, a munkaidő megrövidítésével, az éjjeli munka korlátozásával, az építő és női munkások törvényes védelmével, a tanoncok és munkások egészségi állapotának ellenőrzésével, a veszélyes üzemek rendszabályozásával úgy a gümőkór, mint egyéb megbetegedések száma csökkenthető s az egészségügyi állapotok javíthatók. További népbetegség az alkoholizmus, melynek elhárítására a felvilágosítás s az oktatás leghatásosabb fegyver.

A szociál-higiéne feladatai közé vonja a nyomorékok, gyenge elméjük iránti gondoskodást, szintúgy a jó ivóvíz szolgáltatása, a városok és községek csatornázása, a megfelelő építési szabályzat kidolgozása iránti intézkedések foganatosítását, továbbá munkásjóléti intézmények, munkásjóléti törvények létesítését is.

A szociális higiéné szolgálatában áll a betegség és a baleset elleni biztosítás. A haladás felé vezető lépés a biztosításnak az aggsági, rokkantsági és munkanélküliség esetére való kiterjesztése.

Az egészségügyi törvények betartásának hatósági ellenőrzéséről az eddiginél fokozottabb mértékben kell gondoskodni s az államnak is érdeke, hogy az öt fenntartó polgárok épségének s egészségének érdekében rendszabályokat, intézményeket létesítsen s mindazt megteremtse, ami ennek előmozdítására alkalmas. A szociális higiéné terén nálunk még igen sok a tennivaló, hogy az e tekintetben előttünk levő kulturállamokkal egysorba kerüljünk.

BIBLIOGRÁFIA

Egészség. Kiadja az országos közegészségügyi egyesület. Szerk. Gerlóczy Zsigm. 1— . évf. 1887— . Bp. 1887— . **XXIII 193**

Archiv für soziale Hygiene, mit bes. Berüks. der Gewerbehigiene und Medizinalstatistik. Hg. v. A. Grotjahn, J. Kaup & F. Krieger. 1— . Leipzig 1910— .

Arbeitergesundheits-Bibliothek. Bd 1— . Berlin: Vorwärts 1911— . **XXIII 1084**
E gyűjtemény célja a munkásságot rátanítani, hogy a betegségeket kezdő stádiumukban fölismerje, továbbá az orvosi tudomány legújabb vívmányait ismertetni.

Deutscher Verein für Volkshygiene. Veröffentlichungen. Hg. v. K. Beerwald. H. 1— . München: Oldenbourg 1902— . **XXIII 910**
A minisztériumok hivatalból ajánlják és az ő segítségükkel magánemberek terjesztik e füzeteket, melyek kis terjedelműkkel és olcsóságuknál fogva nagyon alkalmasak e célra. Kül. belevág a jelen előadások anyagába a 18. füzet: *Volksgesundheit u. Industrie.*

Duclaux, Émile. L'hygiène sociale. Paris: Alcan 1902. (IV, 271) **XXIII 328**
A szerző (a Pasteur intézet ismert nevű igazgatója) különösen a tömegbetegségeket (tifusz, vérhas, tüdővész, alkoholizmus és szifilisz) ismereti, tekintettel a törvényhozásra.

Az Egészség könyvtára. Szerk. Gerlóczy Zsigm. 1— . Bp. 1907— .
A közegészségügy népszerűsítésére szolgáló gyűjtemény, melynek füzetei közül kiemelendők: 1. Az anyaság higiénája. 4. A tuberkulózis. 5. A gyermekről. 7. A szoptatás stb. 8. A fertőző betegségekről.

Grotjahn, A. & F. Krieger (szerk.) Jahresbericht über die Fortschritte und Leistungen auf dem Gebiete der sozialen Hygiene und Demographie. 1901— . Jena: Fischer 1902— . **XVIII 311**
Az egyes kötetek beosztása: 1. Chronik der sozialen Hygiene. 2. Gesetztafel. (Német és külföldi törvényhozás.) 3. Von Kongressen. 4. Referate. (Mintegy 150—200 könyvismertetés.) 5. Bibliographie. (Mintegy 12—14 ív.)

L'Hygiène publique en Hongrie. Bp.: Belügymin. 1909. (VIII. 326) (Cong. intern. de médecine, 16. 1909.) **Mo XXIII 198**
A 16. nemzetközi orvosi kongresszus tagjainak készült emlékirat.

Kürz, Ernst. Soziale Hygiene. Wien: Urban 1907. (117) **XXIII 675**
A szerzőnek egy társadalomtudományi kurzuson tartott előadásai, melyek eredetileg a Medizinische Klinik-ben jelentek meg.

Magyarország. Kereskedelemügyi minisztérium. Az ipar-törvény módosítása. 1— 14. k. Bp. 1904—1909.
Úgy a hazai, mint a külföldi anyag teljes és rendszeres földolgozása. Munkásegészségüggyel foglalkoznak: 2. k. p. 131—96. 3. k. p. 473—8. 7. k. végig 11. k. p. 198—219. 13. k. p. 440—596.

Nussbaum, H. Chr. Die Hygiene des Wohnungswesens. Leipzig: Göschen 1907. (104) **XXIII 705**
(Samml. Göschen.)

Pach Henrik. Magyar munkásegészségügy. Bp.: Benkő 1907. (238) **Mo XVII 137**
Az egyetlen magyar munka e tárgyról. Egyaránt fordít figyelmet az egészségápolásra és a törvényes intézkedésekre.

- Pikler J. Gyula.** Az 1911. évi Budapesti lakásszámlálás főbb eredményei. Bp.: Benkő 1911. (113) A Városi szemléből.)
Részletes kimutatása a budapesti lakásviszonyoknak legújabb adatok alapján.
- Prausnitz, W. (szerk.)** Atlas und Lehrbuch der Hygiene mit bes. Berücks. d. Städte-Hygiene. München: Lehmann 1909. (VII, 699) **XXIII 849**
24 szerző közreműködésével írt díszmű, számos tervrajzzal és ábrával.
- Rigler Gusztáv.** Közegészségtan és fertőző betegségek. 1—2. k. Bp.: Mai 1910. **XXIII 951**
A szerző a kolozsvári egyetem tanára és a közegészségtani intézet igazgatója. Terjedelmes munkájában tekintettel van az orvoson kívül az építésre és közigazgatási tisztviselőre is.
- Rubner, Max.** Lehrbuch der Hygiene. 8. Aufl. Leipzig: Deuticke 1907. (XII, 1029) **XXIII 672**
A legelterjedtebb és legkiválóbb német kézikönyv.
- Tauszk Fer.** Tíz év a tüdővész elleni küzdelemből. Bp.: Bpesti hírl. 1908. (445) **Bp 2312**
A „Budapesti szegénysorsú szanatórium egyesület“ története és a budakeszi Erzsébet szanatórium ismertetése.
- Weyl, Thdr.** Zur Geschichte der sozialen Hygiene. Beitr. v. Marg. Weinberg. Jena: Fischer: 1904. (XIII, 272) **XXIII 452**
Igen érdekes, többnyire kevésbé ismert kulturtörténeti adatokat nyújt a fürdés, vízvezeték, csatornázás, járványos betegségek stb. történetéből.

Aktuális könyvjegyzékek

(A Fővárosi Könyvtár kiadványai)

- Drágaság. 1910.
Földgáz. 1911.
Kétéves katonai szolgálat. 1911.
Közigazgatási tisztviselők képesítése. 1911.
Munkabér védelme. 1911.
Munkásbiztosítás. 1912.
Munkásvédelem. 1912.
Munkaviszony. 1912.
Szociálpolitika. 1912.
Szociális bérpolitika. 1912.
Szociális magánjog. 1912.
Választóreform. 1909.
Választási bíráskodás. 1911.